

Interna riktlinjer för systematiskt brandskyddsarbete-tolkning § 2

Systematiskt brandskyddsarbete

Systematiskt brandskyddsarbete innebär ett organiserat arbetssätt för att planera, utbilda, dokumentera, kontrollera och följa upp brandskyddet i en organisation eller verksamhet.

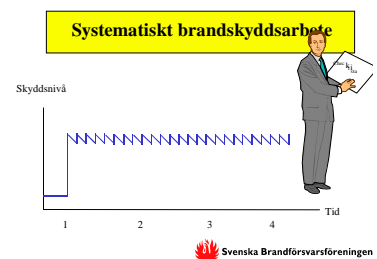
I det allmänna rådet anges det att ”systematiskt brandskyddsarbete bör bedrivas såväl med avseende på förebyggande åtgärder som på de åtgärder som planeras i händelse av inträffad brand”. Det innebär att ägare och innehavare fortlöpande bör bedöma brandriskerna och identifiera de åtgärder som behövs för att få bort eller minska risken för brand. En bedömning av om brandskyddet är tillfredsställande bör omfatta byggnadens och verksamhetens samtliga brandskyddsåtgärder vägda mot de brandrisker som finns. Det systematiska brandskyddsarbetet bör kunna kommuniceras med dem som berörs av det”.

Dokumentation, uppföljning och kontinuitet är en viktig del i såväl brandskyddsarbetet som kommunikationen av det. Förutom att beskriva själva systemet, skall dokumentationen beskriva byggnaden och dess brandskyddslösningar, vilken verksamhet som bedrivs och den organisation som finns för brandskyddet samt de förändringar som sker.

Genom det allmänna rådet blir brandskyddsarbetet bättre och tydligare knutet till övrigt arbetsmiljöarbete på arbetsplatsen. I arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2001:1 anges det att systematiskt arbetsmiljöarbete innebär ”... att arbetsgivaren ska undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs...”. Vad gäller olycksfall i form av brand blir alltså det systematiska brandskyddsarbetet ett sätt att även uppfylla arbetsmiljöverkets krav. Brandskyddsarbetets struktur bygger på samma principer som exempelvis kvalitet och miljöledningssystem, vilket gör brandskyddsarbetet fullt integrerbart med dessa, förutsagt tydliga avgränsningar.

Genom ett systematiskt brandskyddsarbete tydliggörs ägaransvaret och det allmänna säkerhetsmedvetandet ökar, vilket på sikt förbättrar verksamhetens brandskydd. Enstaka kontroller av hur utförda brandskyddsåtgärder fungerar, som vid brandsyn, ger inte besked om hur brandskyddet fungerar mellan kontrollerna. Men genom införandet av egenkontroller av brandskyddet skapas kontinuitet i arbetet och nivån på skyddet blir jämnare. I och med att ansvaret för brandskyddsarbetet åvilar ägaren och innehavaren kommer den traditionella brandsynen att övergå till en mer övergripande uppföljning av brandskyddsarbetet, sk systemtillsyn åtföljt av stickprovskontroller där så bedöms nödvändigt.

Vad bör ingå i ett systematiskt brandskyddsarbete?

Ett systematiskt brandskyddsarbete omfattar, precis som övrigt kvalitetsarbete, ett antal viktiga delmoment.

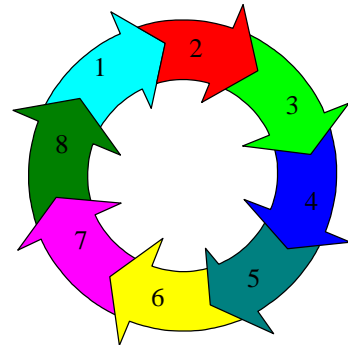
1. Ansvar

Det är viktigt med tydliga ansvarsförhållande såväl juridiskt (den som är ansvarig för hela verksamheten) som för brandskyddsarbetet om detta delegeras.

2. Organisation

När ansvaret tydliggjorts behöver en organisation utformas. Den ansvarige kan inte själv svara för allt brandskyddsarbete. Organisationens storlek och omfattning beror på riskbilden och storleken i verksamheten. I det flesta fall brukar en brandskyddsorganisation om två eller tre nivåer räcka. Exempelvis:

- Nivå 1 Brandskyddsansvarig (chef eller den som denne utser)
- Nivå 2 Avdelningsansvarig
- Nivå 3 Anställd

Organisationen bör motsvara den dagliga organisation som finns på arbetsplatsen. I annat fall kommer den aldrig att fungera vid nödläge.

3. Utbildning

Varje del i organisationen behöver stöd i sin uppgift. Detta ges via utbildning/information angående sin roll i organisationen samt hur brandskyddet är utformat. Man behöver också få träna i denna roll, tex genom brand- och utrymningsövning eller genom särskild brandutbildning. För att få kontinuitet i organisationen kan en enkel utbildningsplan tas fram som anger **vem** som ska ha utbildning/information, **när** denne ska ha det och **hur** den ska få det. Övningar av personalen bör finnas med.

4. Instruktioner och rutiner

För vissa objekt krävs särskilda instruktioner och riktlinjer. Det kan gälla organisatoriska frågor som minimibemanning, utbildning av nyanställda/vikarier eller mer praktiska åtgärder som rökförbud, rutiner för hetarbeten, stängning av branddörrar, upplåsning av utrymningsvägar etc.

5. Dokumentation

En mycket viktig del av brandskyddsarbetet är dokumentationen av såväl det organisatoriska som byggnadsspecifika brandskyddet. I annat fall blir brandskyddsarbetet svårt att förmedla till organisationen och svårt att följa upp. Omfattningen på dokumentationen varierar med objektets storlek och riskbild. Det allmänna rådet anger att: *”Dokumentationen bör beskriva byggnaden och dess brandskyddslösningar, vilken verksamhet som bedrivs och den organisation som finns för brandskyddet samt de förändringar som sker. Dokumentationen bör utföras/sammanställas av personer inom den egna verksamheten som är väl förtrogna med den verksamhet som bedrivs. Vid särskilda behov kan extern hjälp behöva anlitas.”* Rådet anger också att det för mindre enklare objekt inte behövs någon skriftlig dokumentation.

I de flesta fall kan dokumentationen utgöra en pärm med flikar enligt detta avsnitt där man under varje flik kortfattat sammanställer respektive del, exempelvis genom generella rubriker som Syfte/mål, Omfattning, Ansvar och Beskrivning. Under fliken dokumentation placerar man ritningar/skisser över objektet och dess brandskydd.

6. Drift och underhåll

En del byggnadstekniska brandskyddsåtgärder bör kontrolleras av såväl egen som extern personal för att säkerställa drift. Exempel på sådana brandskyddsåtgärder och kontrollintervall är:

- Brandlarm (internt 1 ggr/mån, 1 ggr/kvartal larmöverföring provas, revisionsbesiktning var 15:e mån)
- Utrymningslarm (internt 4 ggr/mån, sakkunnigs kontroll var 15:e mån)
- Magnetupphängda branddörrar (Internt enl. kontrollplan, sakkunnig 2 ggr/år)
- Handbrandsläckare, annan släckutrustning (Internt enl. kontrollplan, sakkunnig 1 ggr/år)
- Rökluckor (Internt enl. kontrollplan, externt 1 ggr/år)
- Inomhusbrandposter (sakkunnig 1 gång/år)
- Sprinkler (enligt SBF 120:5)
- Olika typer av nödströmsförsörjning (2 ggr/år)
- Rökgasfläktar (12 ggr/år)
- Osv...

7. Kontroll/Uppföljning/Tillbudsrapportering

Genom införandet av ett kontrollsystem, exempelvis bestående av en uppgjord kontrollplan och en checklista med ett antal kontrollpunkter, säkerställs en systematisk och löpande kontroll av brandskyddet. Exempel på kontrollpunkter är:

- Släckutrustning Okulär kontroll ang funktion och tillgänglighet 12 ggr/år
- Utrymningsvägar/nödutgångar 12 ggr/år
- Utrymningsplan
- Brandsektioneringar Borde finnas med i checklistan att kolla efter genombrott och ändrad placering (2 ggr/år)
- Enkel/utökad (elyrkesman) egenkontroll av el
- Förbandslådor, belysning, utemiljö
- Räddningstjänstens åtkomlighet och räddningsvägar 12 ggr/år

"Checklista
kontrollrond.doc"

Se även Checklista för Internkontroll Brandskydd:

Kontrollpunkterna bör kontrolleras enligt en uppgjord plan beroende på funktionstyp och utsatthet, se punkt 6 ovan. Kontrollerna kan med fördel integreras med andra arbetsplatsronder. En gång per år bör systemdokumentationen ses över och instruktioner och rutiner revideras. Det bör också finnas rutiner för tillbudsrapportering. Inför den regelbundna brandsynen behöver brandskyddsarbetet sammanställas så att det kan redovisas. En bra dokumentation underlättar tillsynen avsevärt, men framförallt ökar sannolikheten för ett bra brandskydd. Spara tillsynsprotokoll och arbeta in dessa i det övriga brandskyddsarbetet.

8. Behov av ytterligare förbättringar

En gång per år bör den brandskyddssansvarig tillsammans med lämpliga personer i sin organisation ser över brandskydd/utrymnings säkerhet samt övriga säkerhetsrutiner för att på ett aktivt sätt försöka göra ytterligare förbättringar i säkerhetssystemen så att man inte ligger enbart på miniminivå

Tänk på att:

”Det räcker inte med att upprätta dokument för att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete. Avgörande är vad som i praktiken åstadkoms för att upprätthålla och förbättra brandskyddet. Dokumentationen är ett hjälpmedel och en kunskapskälla som används för styrning och vägledning av det systematiska och kontinuerliga brandskyddsarbetet.” SRV allmänt råd 2001:2.

Skriftlig dokumentation av systematiskt brandskyddsarbete

Enligt SRV:s allmänna råd styrs behovet av skriftlig dokumentation framförallt av **Byggnaden, verksamheten** och **organisationen**. Skriftlig dokumentation bör finnas för byggnader eller anläggningar som omfattas av en eller flera av följande kriterier:

Byggnaden:

Brandskyddet låter sig inte enkelt beskrivas
 Speciellt underhåll krävs för att upprätthålla brandskyddet
 Brandskyddet är beroende av automatisk eller manuell styrning av brandtekniska installationer
 Byggnaden är kulturhistoriskt värdefull
 Byggnaden har stora öppna ytor inom samma brandcell
 Byggnaden ligger nära något riskobjekt, järnväg, väg för farligt gods etc.

Verksamheten:

Verksamheten medför stor risk för brands uppkomst eller spridning
 Anläggningen omfattar stora personantal
 Verksamheten innefattar sovande personer med dålig lokalkännedom
 Förutsättningarna för verksamheten förändras ofta
 Utrymningsvägar riskerar att blockeras i en nödsituation
 Publika lokaler ovan eller under marknivå
 Verksamheten riskerar att utsättas för sabotage/attentat, t ex invandrarföreningar, motorcykelklubbar etc.

Organisationen:

Verksamhetens brandskydd bygger på en organisation där flera personer är engagerade i utformning och upprättande av det systematiska brandskyddsarbetet
 Aktivt deltagande av personal vid brand eller tillbud förutsätts
 Brandskyddet är beroende av ett fungerande samarbete mellan personalen

Rätt nivå på det systematiska brandskyddsarbetet

Nivån på det systematiska brandskyddsarbetet varierar utifrån ovanstående kriterier. Nedan redogörs för tre olika nivåer på arbetet utifrån byggnad, verksamhet och organisation. Avvikelser kan förekomma i det enskilda fallet:

Risknivå ”Låg”

Byggnader där brandskyddet låter sig beskrivas enkelt, t.ex. muntligt eller skrivet direkt på byggnadsritning. Exempel kan vara byggnader i ett plan som är lättorienterade med utrymning direkt till det fria:

- Barnstugor och förskolor (i markplan)
- Skolor och utbildningslokaler (i markplan med plats för ≤ 200 personer)
- Restauranger (i markplan med plats för ≤ 150 personer)
- Förenings- och samlingslokaler (i markplan med plats för ≤ 150 personer)
- Industrier och lager (låg brandbelastning, i markplan, ≤ 2500 m² och ≤ 150 personer)
- Butiker (i markplan, ≤ 300 m²)
- Lantbruk (> 5 anställda eller > 50 djur)
- Underjordiska garage (≤ 2000 m²)
- Campingplatser (≤ 100 platser)
- Höghus (> 8 våningar)
- Överbyggda gårdar

På denna nivå bör det systematiska brandskyddsarbetet omfatta en Brandskyddsansvarig samt en enkel dokumentation över brandskyddet och instruktioner för åtgärder vid brand/utrymningslarm. Utbildning efter behov.

Se exempel: Förskola (PDF)

Risknivå "Mellan"

För risknivå "Mellan" skall minst ett av nedanstående kriterier helt eller delvis vara uppfyllda. Exempel på objekt som kan omfattas är byggnader i fler våningsplan än ett eller där brandskyddet/utrymningsmöjligheterna är mer komplexa

- Barnstugor och förskolor (i flera plan)
- Skolor och utbildningslokaler (skolor med gravt förståndshandikappade eller många rörelsehindrade, skolor för praktisk utbildning eller i flera plan eller med plats för > 200 personer)
- Restauranger (i källarplan eller på plan över markplan eller med plats för > 150 personer, men ≤ 600 personer)
- Förenings- och samlingslokaler (i källarplan eller på plan över markplan eller med plats för > 150 personer, men ≤ 600 personer)
- Industrier och lager (höglager, > 2500 m², men ≤ 10000 m² eller > 150 personer)
- Butiker/varuhus (i markplan och ≤ 5000 m², i flera plan och ≤ 2500 m²)
- Vårdanläggningar, äldreboende och gruppboende (≤ 75 vårdtagare/boende)
- Kulturhistoriska byggnader t. ex. kyrkor, museet, Citadellet, Tyghuset
- Byggnader av samhällsintresse, t.ex. försörjningsstationer, hamnar, upplag, skyddsobjekt, telestationer, reningsverk, värmeverk
- Hotell, pensionat och vandrarhem (≤ 50 gäster eller ≤ 25 gästrum)
- Elevhem, kursgårdar och kriminalvårdsanläggningar
- Anläggningar med hög risknivå för liv eller miljö
- Idrottsarenor utomhus, läktare med underliggande utrymmen (> 1000 personer eller särskilda risker (t. ex. badanläggningar))
- Underjordiska garage (> 2000 m²)
- Campingplatser (> 100 platser)
- Fartyg som stadigvarande ligger förtöjda

På denna nivå bör det systematiska brandskyddsarbetet omfatta samtliga åtta steg enligt ovanstående modell, men bör vara förenklad i sin struktur och lägre dokumentations- och utbildningskrav jämfört med den högre nivån.

"risknivå 2.doc"

Se exempel: Större låg- och mellanstadieskola (PDF)

Riskenivå "Hög"

För den högre riskenivån skall samtliga kriterier enligt ovan vara helt eller delvis uppfyllda, dvs. anläggningen uppvisar en komplex riskbild där konsekvensen vid brand kan bli stor för människa och/eller miljö. Exempel på objekt som kan omfattas är:

- Restauranger (med plats för > 600 personer)
- Förenings- och samlingslokaler (med plats för > 600 personer)
- Industrier och lager (hög brandbelastning, stora brandrisker, stora risker för miljö eller omgivning vid brand eller > 10000 m²)
- Varuhus (i markplan och > 5000 m², i flera plan och > 2500 m²)
- Vårdanläggningar, äldreboende och gruppboende (> 75 vårdtagare/boende)
- Lasarett
- Hotell, pensionat och vandrarhem (> 50 gäster eller > 25 gästrum)
- Komplexa lokaler t. ex. många olika verksamheter i lokalerna, teatrar, köpcentra, nöjespalats i ett eller flera plan
- Anläggningar som omfattas av §43, Räddningstjänstlagen

På denna nivå bör det systematiska brandskyddsarbetet omfatta en beskrivning av samtliga åtta steg enligt ovanstående modell.

"Risknivå 1.doc"

Se exempel: Industri (PDF)